Impressie coronavirus 5: juli 2020

Posted on 12 december 2020 by J.M.C.M. Smarius

Terrassen zitten vol. De baas zegt: het ergste moet nog komen. Is dat nou doemdenken of niet?

1 juli 2020: WHO over corona: 'Ergste moet nog komen'

Nu een waterig zonnetje door coronawolken breekt, spreekt de baas van de WHO sombere woorden: 'Het ergste moet nog komen, de pandemie versnelt'. Is zo'n onheilstijding terecht in tijden van pril herstel? Directeur-generaal Tedros Adhanom Ghebreyesus van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) staat niet bekend als een optimist. Eerder overheerste de alarmistische toon in zijn briefings en maandag deed hij er nog een schepje bovenop. „Sommige landen maken een opleving mee van het aantal gevallen nu ze hun economieën en samenlevingen heropenen. De meeste mensen blijven vatbaar. Het virus heeft nog veel bewegingsruimte. We willen allemaal dat dit voorbij is en doorgaan met ons leven. Maar de harde realiteit is: dit is nog niet voorbij, nog lang niet. Hoewel veel landen wat vooruitgang boeken, versnelt de pandemie wereldwijd. We hebben nog een lange weg te gaan."

Waar komt dit doemdenken vandaan in een tijd dat terrassen vol zitten en de eerste vakantievluchten plaatsvinden? In Nederland overheerst optimisme, maar de WHO-cijfers van eind juni spreken een andere taal. Het virus wint terrein, met name in Noord- en Zuid-Amerika. 60% van alle nieuwe coronagevallen doet zich voor aan de overkant van de oceaan, vooral in Brazilië, Mexico, Chili en Peru; maar liefst 31 van de vijftig Amerikaanse staten doen het slecht. Zuidoost-Azië, het oostelijk Middellandse Zeegebied en Afrika geven reden tot zorg. India ziet een grote toename in het aantal coronabesmettingen, net als Pakistan, Saoedi-Arabië en Iran. Meer dan tien miljoen mensen zijn inmiddels positief getest en minstens een half miljoen coronadoden zijn te betreuren. Dat aantal zal nog flink stijgen.

Viroloog Ab Osterhaus geeft de WHO-baas groot gelijk. „De infectiecijfers liggen hoger dan ooit tevoren. In de zuidelijke staten van de VS zijn de getallen dramatisch. In Azië, Australië en Nieuw-Zeeland is de situatie redelijk onder controle. Europa zit in de middenmoot, vooral in het Verenigd Koninkrijk en Zweden gaat het slechter. We worden waarschijnlijk geholpen door het weer en coronamaatregelen. Je wilt geen doemprofeet zijn, maar we moeten ons wel voorbereiden op een verslechtering. Nog geen 10% van de Nederlandse bevolking is immuun. Als het virus straks weer oprukt, geholpen door het veranderende weer later dit jaar en afnemende maatregelen, dan kun je ervan uitgaan dat er weer een aantal uitbraken komen, of zelfs een tweede golf.” Arts-microbioloog Marc Bonten van de Universiteit Utrecht vindt WHO-chef Tedros beslist geen onheilsprofeet. „Hij heeft helemaal gelijk. Hij kijkt naar de hele wereld en stelt vast dat de curve nog steeds toeneemt. Waar de maatregelen worden gehandhaafd is de curve niet gestegen, of zelfs gedaald zoals bij ons. Waar je maatregelen gaat afbouwen, daar loop je een risico.”

De snoeptrommel blijft nog even dicht bij Tedros, maar hij ziet nog wel hoop voor de wereld. Als landen maar niet verslappen en beter samenwerken in de strijd tegen het virus. Hij onderstreept het belang van fysieke afstand, hygiëne, gezichtsmaskersgebruik, bescherming van mensen die een hoger risico lopen, het doen van contactonderzoek en quarantaine bij uitbraken. Hij dringt ook aan op meer onderlinge afstemming en solidariteit. Die is hard nodig, zegt Ab Osterhaus. „Ik heb daarop meteen gehamerd, maar wat je zag waren 28 verschillende soorten coronabeleid in Europa met allerlei verschillende soorten lockdowns.”

1 juli 2020: Artsen in brandbrief aan de politiek: Coronamaatregelen zijn schadelijk

In een brandbrief schrijven 81 artsen dat de coronamaatregelen meer schade aanrichten aan de volksgezondheid dan dat ze goed doen. Toen het virus piekte, waren de anderhalvemeterregel, zelfisolatie en verplichte beschermingsmiddelen misschien nog verdedigbaar, maar inmiddels hebben de regels onvoldoende wetenschappelijke basis en staan ze de niet-coronagerelateerde zorg in de weg. “Van het inhalen van niet-geleverde zorg zal geen sprake zijn”, zolang de maatregelen blijven gelden. Zo worden patiënten als gevolg van de coronaregels slechts gefaseerd toegelaten op poliklinieken, en blijft het aantal niet-covidpatiënten op de IC laag. Volgens de ondertekenaars, onder wie ook veel huisartsen, is er weinig tot geen bewijs voor het nut van afstand houden, terwijl het aantal mensen dat besmet raakt en antilichamen vormt door de maatregel laag blijft.

2 juli 2020: Immuniteit voor corona ligt mogelijk veel hoger dan tests ons willen doen geloven

“T-cellen zijn een type witte bloedcellen die gespecialiseerd zijn in het herkennen van met virus geïnfecteerde cellen,” legt onderzoeker Marcus Buggert uit. “Deze vormen een essentieel onderdeel van het immuunsysteem.” T-cellen zijn dus afweercellen en ruimen de infectie als het ware op. “Dankzij geavanceerde analyses hebben we nu de T-celrespons tijdens en na een COVID-19-infectie in detail in kaart kunnen brengen. Onze resultaten geven aan dat ongeveer tweemaal zoveel mensen T-celimmuniteit hebben ontwikkeld in vergelijking met degenen bij wie we antilichamen vonden.”

In de nieuwe studie zijn 200 mensen bestudeerd. Velen hadden milde, of geen Covid-19-symptomen. Het onderzoek omvatte patiënten die in het Zweedse Karolinska Universitair Ziekenhuis hadden gelegen en hun blootgestelde, asymptomatische familieleden. Ook gezonde bloeddonors die in de afgelopen periode bloed hadden gegeven werden als controlegroep in de studie meegenomen. Vervolgens werden alle patiënten en hun familieleden gevolgd en getest.

Uit de studie rolde een verrassende bevinding. “Interessant is dat niet alleen personen die Covid-19 hebben gehad tegen het virus reagerende T-cellen hadden

aangemaakt, maar ook veel blootgestelde asymptomatische familieleden. Bovendien had circa 30% van de bloeddonors die in mei 2020 bloed hadden gegeven, Covid-19-specifieke T-cellen. Veel hoger percentage dan eerdere tests op antilichamen aantoonden. Dat is veelbelovend. We wisten namelijk wel dat Covid-19-patiënten met ernstige ziektesymptomen vaak een sterke T-celrespons en antilichaamrespons ontwikkelen. Maar het was niet altijd mogelijk om antilichamen te detecteren bij mensen die mildere symptomen hadden ervaren. Ofschoon deze laatsten negatief testte op antilichamen, vertonen velen waarschijnlijk een duidelijke T-celrespons.

Deze bevindingen betekenen volgens de onderzoekers dat immuniteit voor corona mogelijk veel hoger ligt. “Onze resultaten geven aan dat mogelijk veel meer mensen immuun zijn voor Covid-19 dan tests op antilichamen ons hebben doen geloven. Als dit daadwerkelijk het geval is, is dat goed nieuws vanuit het oogpunt van de volksgezondheid.” De studie suggereert dat T-cellen belangrijke afweercellen in de strijd tegen het coronavirus zijn en dat we deze goed in de gaten moeten houden.

3 juli 2020: Mondkapjes, vaccins en tests zijn een aanslag op de schatkist

De rekening voor de coronabestrijding loopt al in de miljarden. Nederland gaf de afgelopen maanden bijna 1,5 miljard euro uit aan mondkapjes en andere hulpmiddelen. Voor vaccins is 700 miljoen euro vrijgemaakt, voor tests 300 miljoen. Vooralsnog was er 88 miljard euro beschikbaar voor de zorg. De rekening voor beschermingsmateriaal en beademingsapparatuur bedraagt bijna 1,5 miljard euro De overheid verwacht 930 miljoen euro uit te geven aan 1,4 miljard mondmaskers, 30 miljoen euro aan 500 miljoen handschoenen, 300 miljoen euro aan 80 miljoen isolatiejassen en 10 miljoen euro aan miljoenen beschermingsbrillen en halterschorten. De ongeveer 4.000 beademingsapparaten die zijn aangekocht kosten 150 miljoen euro, maar zijn deels nog onderweg. Er waren er aanvankelijk 6.000 besteld voor 250 miljoen euro. Die zijn niet allemaal nodig. Een aantal orders is geannuleerd.

3 juli 2020: Coronaregels zijn verwarrend of

onlogisch, vindt meer dan de helft van Nederland

Ruim 6 op de 10 Nederlanders vinden de gedragsmaatregelen van de overheid om het coronavirus te bestrijden onlogisch of verwarrend. Desondanks probeert een meerderheid de maatregelen zo goed mogelijk op te volgen. Positief nieuws is dat het aantal mensen dat worstelt met eenzaamheid of angstige gevoelens als gevolg van corona is afgenomen met 20% sinds mensen meer bezoek mogen ontvangen. Burgers hebben, ondanks aandacht voor verzet tegen coronamaatregelen, nog altijd vertrouwen (bijna 70%) in de aanpak van de regering. Meer dan de helft denkt dat Nederland het beter doet dan de omringende landen. Desondanks wordt de toon van de gesprekken over de coronamaatregelen negatiever. Dat heeft te maken met het gevoel dat de regels strijdig zijn met elkaar. “Ik ga met wat vrienden op de racefiets. Ik ben dan aan het sporten, dus ik mag binnen de 1,5 meter komen. Maar als we koffie gaan drinken op een terras, horen we niet bij hetzelfde huishouden.

4 juli 2020: Minder coronatesten dan verwacht, toch opstartproblemen bij GGD

Hoewel het aantal coronatesten minder is dan vooraf verwacht, hebben de GGD’s nog steeds te kampen met opstartproblemen. Zo raken testen van sommige mensen kwijt, kunnen uitslagen van patiënten door een storing niet worden gelezen of moeten mensen dagen wachten op hun uitslag. De GGD’s hebben de afgelopen maand minder coronabesmettingen aangetroffen dan vooraf werd verwacht. Sinds 1 juni kunnen alle mensen met klachten die duiden op Covid-19 zich laten testen. Van iedere 100 geteste mensen is slechts 1 persoon daadwerkelijk besmet. Ook het aantal mensen dat zich laat testen, valt lager uit dan verwacht. De GGD’s kunnen nu zo’n 24.000 mensen per dag testen, maar het aantal testen is fors lager: zo’n 10.000 per dag. Veruit de meeste mensen zijn tevreden over het verloop van de test bij de GGD. Ze kunnen snel terecht voor een test, worden door medewerkers van de GGD gerustgesteld voor de swab die hun neus en keel in gaat en krijgen op tijd de uitslag binnen. Er zijn ook verbeterpunten met betrekking tot wachttijden en onbruikbare testen.

4 juli 2020 ’s avonds: Vatbaarheid voor

coronavirus blijkt ook erfelijk

Een erfelijke aanleg bepaalt mede hoe ziek iemand wordt na besmetting met het coronavirus. Bepaalde plekken in het DNA kunnen ervoor zorgen dat mensen bevattelijker zijn voor het virus. De ontdekking kan misschien helpen bij het vinden van een medicijn. Onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen en het Universitair Medisch Centrum Groningen hebben meegedaan aan een internationale studie, die ook in Italië en Spanje is uitgevoerd. De resultaten daarvan zijn donderdag verschenen in het belangrijke wetenschapsblad *New England Journal of Medicine*. Uit het onderzoek blijkt dat mensen die bloedtype A hebben vatbaarder zijn voor het coronavirus en er dus zieker van worden. Volgens het onderzoek hebben mensen met dit bloedtype 50% meer kans dat ze aan de beademing moeten. Voor het Groningse onderzoek was al het DNA beschikbaar van tienduizenden noorderlingen. Zij vullen elke twee weken een vragenlijst over hun gezondheid in. Onderzoekers kunnen de antwoorden vergelijken met genetisch materiaal om patronen te zoeken.

6 juli 2020: RIVM was verrast door snelle corona-uitbraak: 'Italië was eyeopener'

Het RIVM heeft het coronavirus tot eind februari onderschat. Het was verrast door de snelle corona-uitbraak in Nederland, net als deskundigen in andere landen. "Eigenlijk was heel Europa verrast door wat er gebeurde", zei Aura Timen, hoofd Centrum Landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding van het RIVM en lid van het Outbreak Management Team. Ze zegt zich pas te realiseren hoe ernstig de corona-epidemie kon worden toen het misging in de Italiaanse ziekenhuizen. "Dat gaf ons te denken dat we ook in Nederland gigantische problemen zouden kunnen krijgen. Italië was een eyeopener. Ik was misschien overmoedig door op 21 februari, toen er in Europa een paar groepjes besmettingen waren, te zeggen dat de risico's meevielen. Het RIVM heeft de uitbraak in China vanaf het begin nauwgezet gevolgd. Van mensen die uit China terugkeerden en werden getest, was niemand positief. Correspondent Sjoerd den Daas plaatst hierbij een kanttekening. Hij zegt dat reizigers die terugkeerden uit andere gebieden dan Wuhan, waar de uitbraak begon, in Nederland niet werden getest, omdat ze toen niet aan de geldende testcriteria voldeden.

9 juli 2020: Advies in België: verplicht mondkapjes in winkels

De Hoge Gezondheidsraad in België adviseert het dragen van mondkapjes in winkels te verplichten. Het wetenschappelijke adviesorgaan pleit daarvoor om klanten en verkopers te beschermen “tegen het soms onaangepaste gedrag van sommige personen die weinig bekommerd zijn om hun eigen bescherming en die van anderen”.In België zijn mondkapjes al verplicht op plaatsen waar het niet haalbaar is om anderhalve meter bij anderen vandaan te blijven, zoals in het openbaar vervoer.

13 juli 2020: Recordaantal mensen laat zich bij GGD testen op corona. Half procent positief.

Bij de 80 testlocaties van de GGD’en hebben zich de afgelopen week ruim 75.500 mensen laten testen op het coronavirus. Niet eerder werden zoveel mensen in een week tijd getest. Volgens de meest recente cijfers van het RIVM test slechts een half procent positief op Covid-19. Uit cijfers van GGD-GHOR Nederland blijkt dat er afgelopen week 11 procent meer mensen zijn getest dan een week eerder. Een verklaring daarvoor heeft de GGD niet. Overigens worden buiten de GGD’s om ook mensen getest op het coronavirus, zoals patiënten in het ziekenhuis. Het aantal geteste mensen blijft nog steeds achter bij de verwachting. Dagelijks kunnen de GGD’s zo’n 24.000 mensen testen op de 80 locaties die daarvoor door het hele land beschikbaar zijn. Maar het aantal tests dat daadwerkelijk wordt afgenomen, ligt veel lager. Samen met de capaciteit van de GGD’s kunnen ziekenhuizen en huisartsen nu 30.000 mensen testen. Later dit jaar moet die capaciteit nog eens verdubbeld zijn, om een eventuele tweede golf goed op te kunnen vangen. Opgeschaald naar 70.000 testen per dag.

14 juli 2020: UMCG start onderzoek naar rol aerosolen bij corona.

Het Groningse universitaire ziekenhuis UMCG start met de Universiteit van Twente een onderzoek naar aerosolen bij besmette mensen. De informatie die dat oplevert moet meer duidelijkheid geven over de rol die deze hele kleine vochtdruppeltjes in de lucht spelen. Bij de besmette patiënten worden luchtmetingen gedaan om aan te

tonen of het virus in de lucht aanwezig is. Als dat zo blijkt te zijn is de tweede stap een onderzoek om te bepalen of het virus leeft. Alleen levende virusdeeltjes kunnen besmetting veroorzaken. Als er in de aerosolen levend virus blijkt te zitten, moet de besmettelijkheid daarvan worden onderzocht. Er is minimale hoeveelheid van het virus nodig om besmettelijk te zijn. Het onderzoek richt zich op situaties binnen en buiten het ziekenhuis. Wat gebeurt er als je praat, zingt of hoest en bij welke medische handelingen is er besmettingsgevaar door aerosolen? De Universiteit van Twente kijkt mee naar de natuurkundige processen die erbij betrokken zijn. Zoals de invloed van de afzuiging van lucht of ventilatie. Het onderzoek moet voor 1 december klaar zijn.

14 juli 2020 ’s avonds: Baby in baarmoeder besmet met coronavirus

In Frankrijk is een baby in de baarmoeder besmet met het coronavirus. Hoewel het wereldwijd al enkele keren eerder is gebeurd, gaat het volgens de artsen nu om het eerste bevestigde geval ter wereld. Het jongetje, dat in maart is geboren, had gezwollen hersenen en neurologische symptomen die ook optreden bij volwassenen met corona. De besmette moeder werd opgenomen in het ziekenhuis toen ze ruim 35 weken zwanger was. Nadat het kindje via een keizersnede ter wereld kwam, werd het onmiddellijk naar de intensive care gebracht en getest op het virus. De test bleek positief. Maar liefst 18 dagen moest het pasgeboren jongetje in het ziekenhuis blijven, maar daarna kon hij volledig hersteld naar huis. Eerder was uit onderzoek al gebleken dat het mogelijk is dat het virus van moeder op foetus wordt overgedragen, maar nu is er het eerste bewijs

15 juli 2020: Corona bezorgde politie handenvol werk

Het coronavirus heeft het afgelopen halfjaar grote invloed op het werk van de politie gehad. Blijkt uit de criminaliteitscijfers. Wat er allemaal gebeurde in de maatschappij, zag je direct terug in de cijfers. Zakkenrollers en inbrekers waren minder actief, toen mensen vanaf maart veelal thuisbleven. Ook rijden onder invloed nam af. Cybercrime steeg enorm. De crimineel zat ook ineens thuis achter z’n laptop en ging op zoek naar inkomsten. WhatsAppfraude nam énorm toe. Een verzevenvoudiging. Ook het aantal meldingen van geluidsoverlast en burenruzies steeg. Politiemensen hebben er hun handen aan vol gehad. Na versoepeling zijn

woninginbraken en diefstallen weer 'op het oude niveau'.

16 juli 2020: Virologen: 'Antistoffen tegen corona zijn snel weg, maar geen reden tot paniek'

Afweerstoffen tegen het coronavirus verdwijnen na een paar maanden al uit het bloed, bleek uit Brits onderzoek. De resultaten lijken het idee van groepsimmuniteit te ondermijnen. Virologen nuanceren de bevindingen. Nederlandse virologen maken zich geen zorgen. Arts, bioloog en viroloog Coretta van Leer-Buter van het UMCG zegt direct dat ze "totaal niet onder de indruk" is van de resultaten. "Ook bij andere ziektes verdwijnen antistoffen snel." Volgens de deskundige zijn andere elementen van het immuunsysteem, zoals bijvoorbeeld cellen die geïnfecteerde cellen bestrijden én het deel van het immuunsysteem dat van elke infectie kan leren, nog belangrijker. Het "geheugen" van het immuunsysteem kan er al voor zorgen dat een mens bij een tweede infectie veel minder ziek wordt. "Normaliter worden alle onderdelen van het immuunsysteem geactiveerd na een infectie", vervolgt de viroloog. "Echter, antistoffen worden door onderzoekers vaak als graadmeter gebruikt, omdat zij makkelijker zijn om te meten. Er is weinig bloed voor nodig en het proces is niet zo ingewikkeld." Van Leer-Buter legt uit dat, hoewel iemand die geen antistoffen heeft, nog wel beschermd kan zijn tegen Covid-19. "In Zweden toonde een studie aan dat personen met milde infecties nooit antistoffen hebben aangemaakt, maar wel cellen hadden die de infectie doden." Wat volgens haar de vraag blijft, is of die groep wel beschermd is tegen allerlei soorten Covid-19-infecties. "Iemand die een heftige infectie heeft meegemaakt en antistoffen daarvoor heeft aangemaakt, is misschien minder goed voorbereid op een milde infectie, waarbij het virus alleen een verkoudheid veroorzaakt. Dat prikkelt het immuunsysteem waarschijnlijk tot een mildere afweerreactie."

16 juli 2020: Vrouw (25) staat alleen in lift, maar besmet toch 71 anderen met coronavirus

Een 25-jarige vrouw heeft via een lift ten minste 71 anderen besmet met het coronavirus. Ze had zelf geen symptomen, testte negatief op het virus, en ze stond alleen in de lift. Maar toch ging het mis. De vrouw was op 19 maart teruggekeerd van een reis naar Amerika toen ze in China de lift nam in het appartementencomplex waar ze woont. Ze stond er alleen in. Na haar werd de lift gebruikt door een onderbuurvrouw. De moeder en de stiefvader van de

onderbuurvrouw waren op bezoek geweest en gingen tien dagen later naar een feestje met een andere groep mensen. Zij gaven het virus door aan iemand anders van de groep, die vervolgens op 2 april een beroerte kreeg en werd opgenomen in het ziekenhuis. Maar de patiënt werd niet getest op het coronavirus en er was geen directe link met de reizigster. De zonen van de man, die de beroerte kreeg, hebben het coronavirus verder verspreid toen ze hun vader in het ziekenhuis bezochten. In het eerste ziekenhuis besmetten ze 28 mensen, onder wie een dokter en vijf verpleegsters. Nadat de man verplaatst was, besmetten ze nog eens twintig anderen. Toen onderzoekers hoorden dat de vrouw uit het appartementencomplex gereisd had, werd ze getest en bleek ze antistoffen in haar bloed te hebben, wat erop duidt dat ze het virus gehad heeft. Onderzoekers geloven dat de reizigster een asymptomische drager was en dat de benedenbuurvrouw besmet is geraakt door contact met oppervlaktes in de lift in het gebouw.

16 juli 2020: RIVM-richtlijnen ouderenzorg hadden magere wetenschappelijke basis

Belangrijke RIVM-coronarichtlijnen voor medewerkers in de ouderenzorg over mondmaskers hebben een magere wetenschappelijke onderbouwing. Veel medewerkers in de ouderenzorg wilden deze mondmaskers dragen om te voorkomen dat zij ouderen zouden besmetten. Maar de RIVM-richtlijnen raadden het gebruik van mondmaskers en andere beschermende materialen voor bepaalde situaties juist af. Personeel zou volgens die richtlijnen voor korte tijd onbeschermd binnen anderhalve meter van een coronapatiënt kunnen werken. Ook zou een mondmasker schijnveiligheid bieden. Samen met branchevereniging ActiZ stelde het RIVM dat mondmaskers potentieel “gevaarlijk” konden zijn, omdat het veronachtzaming van andere hygiënemaatregelen zou veroorzaken. Verkeerd gebruik van de maskers, door er bijvoorbeeld aan te “friemelen”, kon het besmettingsrisico juist vergroten. Maar daar blijkt geen concreet wetenschappelijke onderzoek over te bestaan.

17 juli 2020: Wetenschappers gaan coronavirus te lijf met antistoffen van lama’s

Met succes. In het blad Nature Structural and Molecular Biology beschrijven ze hoe ze de antistoffen van lama’s in het laboratorium op de virusdeeltjes hebben losgelaten. De antistoffen bleken zich – na enkele aanpassingen – uitstekend aan

het beruchte spike-eiwit van het virus te binden. Dit eiwit gebruikt het virus om menselijke cellen binnen te dringen, maar wanneer antistoffen zich aan het eiwit binden, lukt dat niet meer. En zo maken de antistoffen het virus in principe onschadelijk.

17 juli 2020: ‘RIVM en ministerie raakten in coronacrisis te veel vermengd’

Het RIVM en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn in de coronacrisis te veel vermengd geraakt. Dat is zowel voor de politiek als de wetenschap geen goede ontwikkeling. Dat zegt voorzitter Jet Bussemaker van de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. Ook hoogleraar bestuurskunde Michiel de Vries heeft zorgen en vindt dat het RIVM een zelfstandig bestuursorgaan moet worden. “Je vraagt je nu toch af: hoe onafhankelijk zijn ze en hoeveel laten ze zich beïnvloeden door de mensen op het ministerie omdat die mensen graag iets willen horen?”

20 juli 2020: Oudere kinderen verspreiden het coronavirus net zo erg als volwassenen

Er is al veel te doen geweest over de besmettelijkheid van kinderen. Dragen ze het virus nu wel of niet in dezelfde mate over als volwassenen? Volgens een nieuwe Zuid-Koreaanse studie hangt dat vooral af van de leeftijd. Oudere kinderen van 10 tot 19 jaar oud kunnen het virus net zo goed verspreiden als volwassenen. Voor jongere kinderen geldt dat minder. Gezinnen met oudere kinderen hadden de hoogste besmettingsgraad binnen het huishouden: 18,6% van de gezinsleden raakte besmet na een eerste corona-infectie. Dit percentage lag in gezinnen met kinderen tot 9 jaar oud maar op 5,3%. Dat is minder dan de helft van het gemiddelde bij volwassenen van 11,8%. “Ik ben bang dat het idee is ontstaan dat kinderen niet besmet kunnen raken en het virus niet kunnen verspreiden,” zegt Michael Osterholm van de University of Minnesota. “Er is wel degelijk transmissie tussen kinderen en volwassenen. We moeten dat accepteren en meenemen in beleidsplannen.”

22 juli 2020: Onderzoek Universiteit Twente: mondkapjes in kroeg 'absoluut noodzakelijk'

Het is absoluut noodzakelijk om in cafés mondkapjes te dragen, stelt hoogleraar Detlef Lohse van de Universiteit Twente op basis van een onderzoek. De eerste resultaten van die studie wijzen uit dat kleine druppeltjes een grotere rol spelen bij de verspreiding van het virus gedacht. Er is de afgelopen maanden veel discussie geweest over de kans op besmetting via die zogenaamde aerosolen. De vraag is nog steeds in welke mate die bijdragen aan de verspreiding van het virus. Volgens Lohse is duidelijk dat de aerosolen veel langzamer in de lucht verdampen dan tot nu toe werd aangenomen. Hij concludeert dat Nederland net als veel andere landen mondkapjes verplicht moet stellen in binnenruimten waar mensen samenkomen, niet alleen in cafés, maar ook in stadions en kerken.

23 juli 2020: Burgemeester van Nijmegen Bruls: mondkapjesplicht in openbare ruimtes is niet reëel

Hubert Bruls, voorzitter van het Veiligheidsberaad, vindt het een onverstandig idee om op korte termijn een mondkapjesplicht in openbare ruimtes in te voeren. "De kern van ons beleid is afstand houden. Dat voorkomt besmettingen. Met een mondkapje op, loop je het risico dat de anderhalve meter afstand niet meer wordt nageleefd. Als je nu een mondkapjesplicht invoert, leidt dat tot chaos. Ik kan niet garanderen dat mijn mensen dat goed kunnen handhaven."

23 juli 2020 's avonds: Speciale campagne voor jongeren: RIVM wil gedrag veranderen, maar hoe?

Die anderhalve meter wordt een halve meter en een knuffel kan ook wel, toch? Vooral jongeren lijken moeite te hebben met de regels rondom het coronabeleid. Daarom wil het RIVM met een speciale voorlichtingscampagne jongeren overtuigen om hun gedrag aan te passen. GGD's zien dat veel clusters met nieuwe besmettingen ontstaan op jongerenfeesten. Omdat de jongeren vanaf het begin verschillende boodschappen te horen kregen, is het moeilijk om ze nu allemaal in

een keer goed te bereiken, zegt 'generatie-expert' Talitha Muusse. Sterker nog, het RIVM probeerde ze om deze reden eerder al te bereiken met een campagne, maar die had niet het gewenste effect. Gaat het nu wel lukken om deze doelgroep te bereiken? Aan het begin van de crisis was er weinig kennis over de gevolgen van corona voor jongeren en werd er gezegd dat ze minder risico liepen. "Als je een succesvolle communicatieboodschap wil verspreiden, geldt: herhalen, herhalen, herhalen. Dat is niet gebeurd aan het begin, de boodschap veranderde juist steeds. Nu zijn de maatregelen onduidelijk.

24 juli 2020: Het coronavirus muteert door ons toedoen

Maar het virus vecht – middels natuurlijke selectie – terug. Dat stellen Britse onderzoekers nadat ze het genoom van het virus onder de loep namen. Hun bevindingen zijn terug te lezen in het blad *Molecular Biology and Evolution*. Om te begrijpen wat de onderzoekers precies hebben ontdekt, moeten we eerst even in het coronavirus duiken. SARS-CoV-2 is een RNA-virus. Het genoom van dit virus is opgebouwd uit vier zogenoemde nucleobasen: cytosine, guanine, adenine, en uracil, ook wel afgekort als C, G, A en U. Deze nucleobasen vormen weer basenparen, die uit twee nucleobasen bestaan, bijvoorbeeld: cytosine en uracil (afgekort: CU). In hun onderzoek richten wetenschappers zich op deze nucleobasen en de basenparen die zij vormen.

De wetenschappers bogen zich over meer dan 15.000 monsters van het virus die in verschillende delen van de wereld zijn verzameld. Vervolgens keken ze hoe vaak de vier nucleobasen (C, G, A en U) waaruit het virale RNA is opgebouwd, voorkwamen. Het levert een opmerkelijke ontdekking op. De onderzoekers stuitten namelijk op opvallend veel mutaties waarbij cytosine (C) is omgezet in uracil (U). En die mutatie resulteerde weer heel vaak in het ontstaan van een basenpaar dat bestond uit uracil en uracil (UU). Dat toont aan dat eigenlijk voornamelijk de basenparen die oorspronkelijk uit cytosine en uracil (CU of UC) waren opgebouwd, muteerden.

En dat zette de onderzoekers aan het denken. Want er is een menselijk eiwit dat virussen op deze manier kan laten muteren. Onderzoeker Laurence Hurt: "Het lijkt erop dat mutatie niet onwillekeurig is. In plaats daarvan vallen wij het virus aan door het te laten muteren." Het eiwit in kwestie wordt aangeduid als APOBEC3. "SARS-CoV-2 is een RNA-virus," legt Hurst uit. "In onze immuuncellen komt een eiwit tot uiting – APOBEC3 – dat zich bindt aan RNA – het herkent bepaalde

sequenties – en vervolgens dienst doet als een enzym dat C omzet naar U." Het eiwit richt zich daarbij met name op C's die vergezeld gaan door een U. "Zo ontstaan dus veel UU-paren." En wanneer het aangepaste virus zich kopieert, worden die aanpassingen ook gekopieerd en ontstaat dus een gemuteerde versie ervan.

Maar welke impact heeft die door ons veroorzaakte mutatie nu op het virus? "Veel U's maken het virus onstabiel," zo stelt Hurst. "En vatbaar voor aanvallen door andere eiwitten in ons." Het idee dat de mutatie het virus geen goed doet, wordt onderschreven door de ontdekking dat de mutatie niet zo vaak wordt doorgegeven en dus niet zo vaak voorkomt als je afgaand op het werk van APOBEC3 mag verwachten. Het suggereert dat natuurlijke selectie – de bekende survival of the fittest – roet in het eten gooit. "Wij schatten dat voor elke tien mutaties die we zien, er nog eens zes zijn die we nooit te zien krijgen, omdat deze gemuteerde virussen niet in staat zijn om zich te kopiëren. Mogelijk overleven virussen die te veel U's in zich hebben, niet lang genoeg om zich te kunnen voortplanten." En zo vecht het virus – middels natuurlijke selectie – terug.

Het onderzoek kan belangrijke implicaties hebben voor de ontwikkeling van vaccins. "Er zijn veel verschillende manieren waarop je een vaccin kan maken. Zo kun je een versie van het virus maken die niet zo heel goed functioneert. Zo'n aangepast virus kan wel een immuunreactie oproepen, maar kan zich helemaal niet gemakkelijk verspreiden." Vaccins die zo'n aangepast virus bevatten, worden ook wel 'levend verzwakte vaccins' genoemd. "Op dit moment zijn er drie onderzoeksgroepen die (voor SARS-CoV-2, red.) deze weg zijn ingeslagen. Het probleem is echter dat je dan uit moet zoeken wat ervoor zorgt dat een virus niet meer zo goed functioneert.

27 juli 2020: Deze 21 medicijnen werken corona tegen

Onderzoekers hebben bij 21 al bestaande medicijnen ontdekt dat deze kunnen voorkomen dat het Covid-19 virus zich kan vermenigvuldigen. Dat staat in een nieuw gepubliceerde studie, die wordt aangevoerd door Sumit Chanda, professor aan het Sanford Prebys Medical Discovery Institute. De onderzoekers testten maar liefst 12.000 bestaande medicijnen uitvoerig op menselijke longen die met het virus waren geïnfecteerd; 21 medicijnen lijken effectief SARS-CoV-2 te dwarsbomen. En 13 van die 21 zijn al eerder getest en kunnen volgens de onderzoekers veilig worden toegediend aan coronapatiënten. Twee ervan, het antihistaminicum

astemizol en het lepramiddel clofazamine zijn door de Amerikaanse Food and Drug Administration (FDA) officieel goedgekeurd.

Longartsen in ons land laten echter weten dat het middel astemizol in 1999 door de fabrikant van de markt gehaald is wegens ernstige bijwerkingen, zoals hartritmestoornissen. Uit de laboratoriumtesten kwamen honderd moleculen naar voren die de virale activiteit remmen. Bovendien verbeteren vier middelen de werkzaamheid van remdesivir. Een van die vier is hanfangchin A, een antimalariamiddel dat al ver in de onderzoeksfase is. Remdesivir wordt aan in het ziekenhuis opgenomen Covid-19 patiënten voorgeschreven die longklachten en zuurstofbehoefte hebben. Remdesivir is redelijk succesvol, niet voor alle patiënten, en prijzig.

Een aantal corona-dwarsbomers lijkt eruit te springen. Clofazamine, hanfangchin A, het middel tegen autoimmuunziekten apilimod en het 'broze-bottenmiddel' ONO 5334. Hoofdonderzoeker Chanda wil niet stoppen bij deze vier middelen. „Wij vinden het belangrijk om aanvullende kandidaat-geneesmiddelen na te streven, zodat we meerdere therapeutische opties hebben als SARS-CoV-2 resistent wordt tegen deze geneesmiddelen." Momenteel worden alle 21 potentiële coronamedicijnen uitvoerig getest op dieren en nagebootste menselijke weefsels. Als deze resultaten positief zijn, worden proeven op mensen in gang gezet. Andere experts zijn enthousiast. Het nadeel van deze geneesmiddelen kan zijn dat ze zo vroeg mogelijk moeten worden toegediend. Aanvallen van het virus nádat deze al longen heeft geïnfecteerd, kan mogelijk niet heel effectief zijn.

27 juli 2020 's avonds: Onderzoek: beschadigde hartspieren ontdekt bij coronapatiënten

Nieuw onderzoek lijkt te bevestigen dat het coronavirus niet alleen de longen kan beschadigen, maar ook het hart. Een aantal Duitse artsen van het academisch ziekenhuis in Frankfurt onderzocht 100 genezen coronapatiënten. Bij 60 vonden ze tekenen van ontsteking in spierweefsel van het hart. Op MRI-scans was te zien dat daardoor bij 32 van hen littekenweefsel is ontstaan. De deelnemers aan het onderzoek waren tussen de 45 en 53 jaar. Een derde is tijdens het herstel opgenomen geweest in het ziekenhuis. Twee van hen moesten aan de beademing op de IC. De rest van de groep, twee derde, herstelde thuis.

Nederlandse cardiologen reageren geschrokken. "Dit is waar velen al bang voor

waren", zegt hoogleraar cardiologie Jan Piek (Amsterdam UMC). "We hebben ons gefocust op de longen maar zo'n ernstige infectie doet wel vaker meer organen aan. Dit percentage is alarmerend hoog. Wat voor toename aan hartklachten staat ons nog te wachten?" Het was al bekend dat het virus in het hart terecht kan komen. Dit nieuwe onderzoek laat echter zien dat het hart er mogelijk ook schade door kan oplopen. Volgens Bert Van Rossum, voorzitter van Nederlandse Vereniging voor Cardiologie (NVVC), is het echter na twee tot drie maanden nog te vroeg om te zeggen of de herstelde patiënten blijvende hartschade hebben. "Dit soort virusinfecties leiden tot spierschade aan het hart, maar dat betekent niet dat die niet meer zal herstellen. Ik denk dat ze voor het grootste deel zullen herstellen. Je moet het na zes maanden tot een jaar nog een keer onderzoeken. Dan pas kan je zeggen of er blijvende schade is. Ook is niet alle gemeten spierschade toe te schrijven aan de infectie van het coronavirus, omdat uit het onderzoek blijkt dat ook patiënten zonder infectie – maar wel met dezelfde cardiovasculaire risicofactoren – hartspierschade vertoonden. Er zijn virussen die dat kunnen doen en dat herken je dan op de MRI-beelden. Het coronavirus hoort hier nu ook toe."

28 juli 2020: Avondklok en mondkapjesplicht Antwerpen, dringend advies om regio te mijden

In de Belgische provincie Antwerpen komt een avondklok en mondkapjes worden verplicht in de publieke ruimte. Sinds zaterdag was het al verplicht om mondkapjes te dragen op drukke plekken.

29 juli 2020: Aanpak coronavirus: het verschil tussen VS en Canada

Bron: BBC News, Carlos Osorio/ANP

Wie het leuk lijkt om met een rondvaartboot langs de Niagara-watervallen te varen, kan dat het beste doen vanuit Canada. Tenminste als je geen zin hebt om met veel te veel mensen opeengepakt in een bootje te zitten. De boten vertrekken uit de VS met een bezetting van 50%, wat nogal veel is als je de beelden bekijkt. In de Canadese boten mogen maar 6 mensen instappen. Dat ziet er een stuk meer coronaproof uit. Het zegt misschien iets over het verschil in aanpak van beide landen: Canada heeft 3.000 coronabesmettingen per miljoen inwoners. In de VS staat de teller op 13.000 per miljoen.

29 juli 2020 ’s avonds: Bruls: ‘Kijken naar maatregelen achter de voordeur’

Het Veiligheidsberaad wil maatregelen nemen om besmettingen bij mensen thuis te voorkomen, zei Hubert Bruls. Maar dat is moeilijk, omdat de overheid weinig te zeggen heeft over wat er achter de voordeur gebeurt. Bruls wilde geen voorbeeld geven van maatregelen waarover wordt nagedacht. “We constateren dat een groot deel van de besmettingen in de privésfeer gebeurt”, zei Bruls, voorzitter van het Veiligheidsberaad, bij de persconferentie met minister Van Ark en Jaap van Dissel

van het RIVM. “Maar daar kunnen we niet optreden. We kunnen niet handhaven bij iemand thuis, dat staat in de grondwet. Maar als daar wel veel besmettingen zijn”, ging Bruls verder. “Dan moeten we met zijn allen gaan kijken of we daar op een andere manier mee kunnen omgaan. Uiteraard doen we dat met een publiekscampagne, maar misschien moeten er ook andere maatregelen mogelijk zijn.” Bruls wijst op het feit dat gezondheid en veiligheid in deze crisis botsen met fundamentele vrijheden in onze samenleving. “Dat is in zekere zin de kern van waar we al maanden mee bezig zijn.”

29 juli 2020 ’s avonds: Geen landelijke verplichting voor mondkapje, wel lokale experimenten

Het Outbreak Management Team (OMT) ziet nog steeds geen reden om niet-medische mondkapjes verplicht te stellen. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor de werking ervan, vindt het OMT na weging van de nieuwste inzichten en rapporten. Er komt dan ook geen landelijke verplichting voor het dragen van niet-medische mondkapjes, heeft het kabinet besloten. Maar met de veiligheidsregio’s wordt nog wel gesproken over manieren om lokaal maatregelen te nemen om gedrag van mensen te beïnvloeden. Dat is de uitkomst van overleg tussen minister Van Ark voor Medische Zorg en het Veiligheidsberaad, waarin de 25 veiligheidsregio’s zijn vertegenwoordigd. Omdat in sommige regio’s het aantal besmettingen sneller omhoog gaat dan in andere, zoals in Rotterdam en West-Brabant, moeten er wel mogelijkheden komen om lokaal op te treden. Dan gaat het over mondkapjes, maar ook over het beïnvloeden van gedrag op andere manieren, zoals publiekscampagnes en het benaderen van specifieke doelgroepen, zoals jongeren en studenten of terugkerende toeristen.

30 juli 2020: Amsterdam en Rotterdam verplichten mondkapjes op drukke plekken

In Amsterdam en Rotterdam wordt het op bepaalde drukke plekken verplicht om een mondkapje te dragen. Het gaat om een experiment. De veiligheidsregio’s benadrukken dat het geen vervanging is van de anderhalvemetermaatregel. De mondkapjesmaatregel gaat in op 5 augustus en geldt voor iedereen vanaf 13 jaar en ouder, op straat en in winkels. In Amsterdam zal de maatregel gelden in het

Wallengebied, in de winkelstraten Kalverstraat en Nieuwendijk, en op de markten op Plein ’40-’45 en de Albert Cuypstraat. In Rotterdam moeten mensen straks in winkelgebieden in het centrum het mondkapje op, zoals de Coolsingel, Lijnbaan, Meent en het Binnenwegplein, de markten op het Visserijplein, Afrikaanderplein en de Binnenrotte, en de overdekte winkelcentra Alexandrium en Zuidplein. Voor mensen in Rotterdam geldt de maatregel van 06.00 uur tot 22.00 uur en voor de markten alleen op marktdagen. In Amsterdam is de mondkapjesplicht niet aan een tijd gebonden. De komende dagen worden er in de steden borden neergezet om mensen op de maatregel te wijzen. Ook worden er mondkapjes uitgedeeld. Mensen die zich niet houden aan de maatregelen kunnen worden aangesproken. Hen kan worden gevraagd het gebied te verlaten, Ze kunnen boetes krijgen.

30 juli 2020: Deskundigen: verplicht dragen mondkapje is wettelijk niet mogelijk

Het dragen van een mondkapje wordt verplicht op drukke plekken in Amsterdam en Rotterdam. Maar volgens deskundigen is een mondkapjesverplichting in strijd met de Grondwet. “Het verplichten van het dragen van een mondkapje is wettelijk gezien niet mogelijk”, reageert Jan Brouwer, hoogleraar Recht en samenleving aan de Rijksuniversiteit Groningen op de aankondiging dat Rotterdam en Amsterdam vanaf 5 augustus het dragen van een mondkapje verplicht stellen. “Dit is een indirect middel om gedrag te veranderen; dat mag simpelweg niet.” Adriaan Wierenga, noodrechtspecialist aan de Rijksuniversiteit Groningen, zegt ook dat de burgemeesters van de twee grote steden zich iets voornemen wat niet kan. De mondkapjesplicht is een kledingvoorschrift. Daarmee wordt inbreuk gemaakt op de persoonlijke levenssfeer. “Dan ga je van de grondwet afwijken en dat mag niet”. Alle collega’s zijn het met elkaar eens: dit kan niet. Volgens Wim Voermans, hoogleraar staatsrecht aan de Universiteit Leiden is de mondkapjesplicht in strijd met artikel 10 van de Nederlandse Grondwet (het recht op persoonlijke levenssfeer). “Alle collega’s zijn het met elkaar eens: dit kan niet.

30 juli 2020: Na de eerste vernietigende golf lijkt Italië nu de beste leerling van de coronaklas

Italië was het eerste Europese land dat op grote schaal geconfronteerd werd met het coronavirus. Maar terwijl andere Europese landen vrezen voor een tweede golf en mogelijk nieuwe lockdowns, slagen de Italianen er in om – althans tot nu toe –

een heropleving van het aantal besmettingen te voorkomen. Hoe doen ze dat? Italiaanse experts dragen verschillende verklaringen aan. Eerst en vooral: goede contacttracing – dagelijks worden tussen de dertig- zestigduizend Italianen aan een test onderworpen. Van de geteste personen blijkt slechts 0,5 procent besmet. De uitslagen van de tests zijn doorgaans binnen de 24 uur bekend. Ze hebben een goed contacttracingsysteem en een goede commando- en coördinatiestructuur om lokale clusters en uitbraken te beperken. Daarnaast volgt de bevolking over het algemeen de coronamaatregelen zeer goed op. Ondanks dat het niet verplicht is, dragen veel Italianen bijvoorbeeld ook buiten mondkapjes en houden ze zich ook goed aan de sociale afstandsmaatregelen. Wie zich aan de regels onttrekt, kan een forse boete of in de regio Veneto zelfs een celstraf krijgen. Italianen nemen hun gezondheid zeer serieus. Kijk je naar de internationale data over mondmaskerdracht, dan zie je dat 90 procent van de mensen in Italië er een dragen. Dat is een van de hoogste percentages ter wereld en dat helpt. Ze reageren goed op het virus omdat ze zich goed gedragen. Momenteel gaat het goed. Het belangrijkste is om de aandacht niet te laten verslappen, vooral wat betreft geïmporteerde gevallen. Om die in aantal de kop in te drukken heeft Italië een inreisverbod voor 16 landen die als hoogrisicogebieden beschouwd worden.

31 juli 2020: Boa's: mondkapjesplicht nodig voor handhaving

De Nederlandse BOA Bond stelt dat het zonder mondkapjesplicht onmogelijk is op drukke plekken te handhaven. De voorzitter van de bond zegt dat een verplichting een stuk overzichtelijker zou zijn. "We zien al langer dat bij massale overtredingen handhaven op de anderhalvemeterregel niet te doen is, en je moet niet op willekeur handhaven. Waarom zou een drukke winkelstraat in Nijmegen anders zijn dan een drukke winkelstraat in Amsterdam? Dat snappen mensen dan niet meer."

31 juli 2020 's avonds: Corona is een heel andere ziekte dan gedacht, hebben deze artsen geleerd

Duizenden artsen gingen begin dit jaar de strijd aan met een onbekend virus waar geen medicijn of vaccin tegen was. Met nauwelijks kennis over corona moesten zij al improviserend beslissingen nemen die het verschil konden maken tussen leven en dood. Nu maken artsen de balans op. Bijvoorbeeld intensivist Dave Tjan en longarts Jeroen Verheul van ziekenhuis Gelderse Vallei in Ede, waar de afgelopen

maanden 200 coronapatiënten lagen. Welke lessen hebben zij geleerd en wat zouden ze bij een tweede golf anders doen?

Het eerste wat beide artsen noemen is dat corona een heel andere ziekte is gebleken dan ze aanvankelijk dachten. “We dachten in het begin dat het een infectie van de luchtwegen is”, zegt Verheul. “Patiënten zijn moe, kortademig, moeten hoesten, hebben koorts, soms een beetje diarree, spierpijn. Beetje de bekende griepachtige verschijnselen dus, een soort heel lelijke griep.”

Door ervaringen met patiënten en nieuw wetenschappelijk onderzoek weten ze inmiddels dat een corona-infectie naast ontstekingen ook kan leiden tot stollingen. En het bleek zeker niet alleen maar een longziekte, zegt Tjan. “Het is een ziekte waarvan we zien dat heel veel organen worden aangetast. We zien dat er stollingsproblemen kunnen optreden, er kan trombose optreden, de nieren raken aangetast, we zien problemen met de hersenen.” Misschien hadden we mondiaal moeten wachten op beter bewijs voordat we dit middel aan patiënten gaven.

Om alle corona-patiënten op te sporen, moet dus op veel meer dan griepachtige klachten worden gelet. “En dat is een heel verwarrend inzicht”, zegt Tjan. “Het kan erop neerkomen dat je iedere patiënt moet verdenken van covid, waardoor de selectie heel lastig kan zijn.” Ook lastig blijkt het om onder grote tijdsdruk te zoeken naar een effectief middel. In het begin van de uitbraak gebruiken ziekenhuizen wereldwijd, ook de Gelderse Vallei in Ede, het anti-malariamiddel hydroxychloroquine. Maar onderzoek laat niet of nauwelijks een gunstig effect zien voor coronapatiënten. In mei wordt het landelijke advies om het medicijn niet te gebruiken. In Ede stoppen ze daarop met het middel.

Verheul: “Misschien hadden we achteraf gezien mondiaal moeten wachten op beter bewijs voordat we dit aan een aantal van onze patiënten gaven.” Maar het dilemma in maart en april is: misschien werkt het middel wél, en vallen er levens mee te redden. “We konden toen niet veel anders dan geven wat misschien werkte”, zegt Verheul. “Aan de andere kant kunnen veel medicijnen ook ernstige bijwerkingen hebben. Dus een medicijn geven omdat het misschien wel werkt klinkt logisch, maar is toch niet een vanzelfsprekende stap.”

Nu gebruiken ziekenhuizen de ontstekingsremmer Dexamethason, waarvan is aangetoond dat het de overlijdenskans van patiënten tot wel een derde verlaagt. De artsen hebben ook veel geleerd over het organiseren van zorg voor andere patiënten. De niet-coronazorg kwam tijdens de eerste uitbraak op een laag pitje te

staan. Dit heeft waarschijnlijk veel gezonde levensjaren gekost van niet-coronapatiënten. “In een tweede uitbraak willen we proberen zoveel mogelijk van de belangrijke reguliere zorg te preserveren”, zegt Tjan. “Dat betekent ook dat je een keuze moet maken hoeveel covid-zorg je kunt doen om bijvoorbeeld oncologische patiënten hun kuren te laten krijgen.”

Tijdens de eerste golf bleken ziekenhuizen niet altijd even happig om corona-patienten van elkaar over te nemen. Bij een tweede golf moet dat beter, vinden de artsen, zodat de andere zorg minder in de knel komt. Tjan: “We willen dichterbij, in onze regio patiënten kunnen herplaatsen om voldoende capaciteit te creëren.” Nog een belangrijke les: corona-patiënten hebben structurele nazorg nodig. “We zijn erachter gekomen dat van de eerste 40, 50 patiënten die we naar huis lieten gaan, een aanzienlijk deel toch nog zoveel klachten hield dat we ze moesten terugzien”, zegt Verheul. “Met een longfunctie, foto of bloedvatonderzoek moesten we hun problemen alsnog goed in kaart brengen. Nu zeggen we: de mensen die zo ziek zijn geweest dat ze bij ons in het ziekenhuis hebben gelegen, die bekijken we allemaal opnieuw.”

31 juli 2020 ’s avonds: Een halfjaar corona: hoe gaat het verder? Door Maarten Keulemans

Een halfjaar geleden is het dat de WHO de corona-uitbraak tot internationale volksgezondheidscrisis verklaarde. Inmiddels wapenen we ons met mondkapjes, coronadashboards en teststraten. Is het einde van de crisis al in zicht, of moet het ergste nog komen? Ze dachten dat ze ervan af waren, na de uitbraak in de lente. Maar wat niemand wist, was dat de grootste klap nog moest komen. In augustus begon het virus op steeds meer plaatsen weer op te duiken. Toen het buiten kouder werd en het verkoudheidsseizoen aanbrak, trok de epidemie aan – en eiste tientallen miljoenen levens.

Zo ging het in 1918, toen Spaanse Griep de wereld teisterde. Net was het monster langs gegleden, of het haalde pas goed uit, met zijn staart: tijdens de ‘Tweede Golf’ kwamen de meeste van de naar schatting 20- tot 50 miljoen slachtoffers van de pandemie om het leven. Niet vreemd dat veel kenners ook vandaag de dag zeggen: pas op, we zijn nog niet van het virus af. Van Antwerpen tot Australië en van Spanje tot Seoul: overal waar men de coronamaatregelen afzwakt, laait de epidemie weer op. ‘De tweede golf rolt op ons af’, kopten diverse kranten deze week, naast een grimmige grafiek van hoe het aantal ziektegevallen ook in ons land weer klimt:

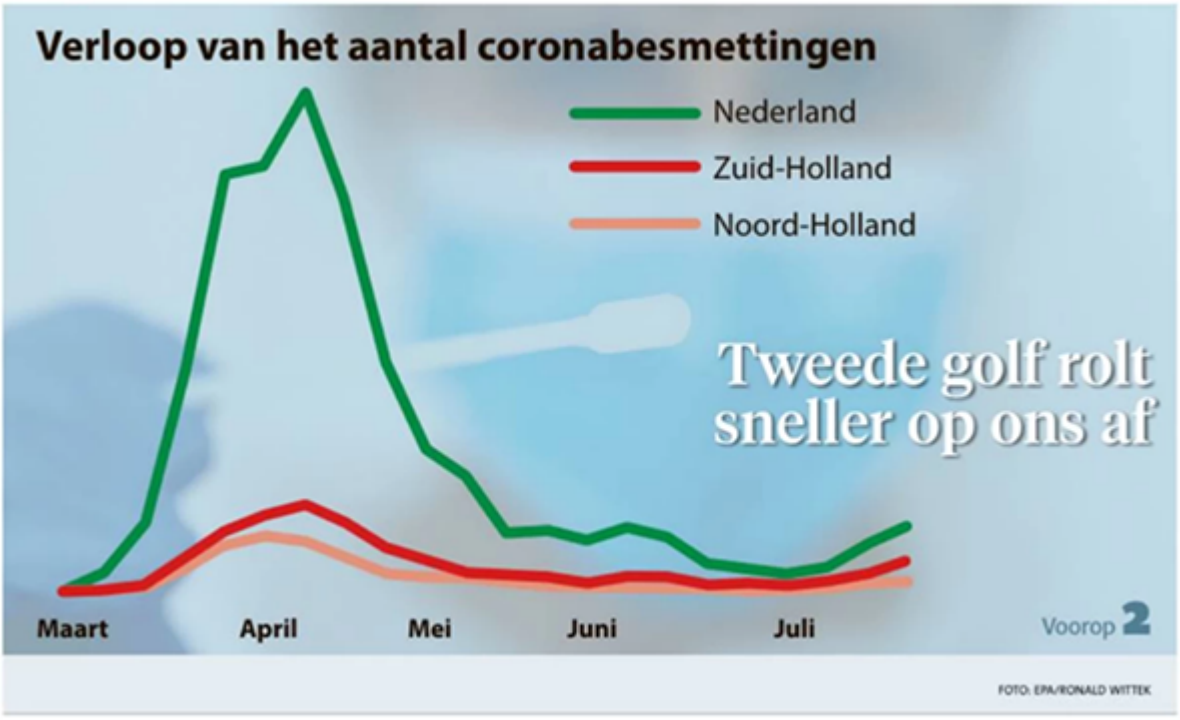

Bron: Foto EPA/Ronald Wittek

Toch valt daarop ook veel af te dingen. Zo vertekenen de cijfers: omdat er meer wordt getest, komen er ook meer gevallen aan het licht. 'Wat we nu zien, is maar een klein rimpeltje in vergelijking met wat er circuleerde in maart en april', zegt hoogleraar klinische virologie Louis Kroes (LUMC). 'Destijds telden we alleen de besmettingen die we aantroffen bij het testen van verdachte ziektegevallen in het ziekenhuis. Nu jagen we actief op verdachte gevallen, en kammen we vervolgens de omgeving uit op zoek naar meer.'

Bovendien zijn we te gefixeerd op die haast mythische tweede golf, schrijven epidemiologen Tom Jefferson en Carl Heneghan van de Universiteit van Oxford in een analyse van het fenomeen. Zo was '1918' vrij uniek: bij latere pandemieën was de najaarsgolf juist minder erg, of zelfs helemaal niet als golf herkenbaar. Er zijn goede redenen om aan te nemen dat het virus ons niet zo zal overlopen als afgelopen voorjaar, denken veel experts.

'We hebben ons verschanst', zegt Kroes. 'Het virus is er nog, maar we hebben de omstandigheden waaronder het zich kan verspreiden wel een tandje moeilijker gemaakt.' Denk aan het RIVM dat rioolwater afspeurt op zoek naar restjes virus, de ziekenhuizen die hun personeel controleren op corona, of de teststraten waarvan er

deze week weer meer kwamen. Veelzeggend is dat terwijl de coronapandemie zich al maanden uitbreidt, de dagelijkse sterfte eraan wereldwijd nu juist lager ligt: minder dan 6.000 doden per dag, tegenover haast 7.000 in april. Meer opgespoorde gevallen, minder doden: is dat dan meer greep op het virus?

Het toekomstbeeld dat zich opdringt, is genuanceerd – iets dat in ligt tussen een alles verwoestende tweede golf enerzijds, en de utopie van een vaccin waardoor alles opeens weer bij het oude is anderzijds. Experimentele vaccins en betere behandelingen zullen het virus niet op slag uitdoven, maar wel de ziektelast stapje voor stapje draaglijker maken. De huidige medicijnen waarvan de werkzaamheid is bewezen zorgen ervoor dat er minder mensen overlijden; de meest veelbelovende vaccins in ontwikkeling lijken ervoor te zorgen dat we nog wel ziek worden, maar minder ernstig. Anno 2020 is de Tweede Golf er misschien niet zozeer een van ziekte – maar een vertraagde tsunami van verarming, werkloosheid en sociaal-economische rampspoed.